

Алла Аркадіївна **СЛАВКОВА**

к.е.н., доцент кафедри, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8337-8679>

e-mail: slavkova.a@kneu.edu.ua

Ганна Богданівна **КОЛОМІЄЦЬ**

к.е.н., доцент кафедри, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2421-6773>

e-mail: kolomiets.hanna@kneu.edu.ua

ПОДАТКОВІ РЕФОРМИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ: АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ

Податкові реформи в умовах воєнного часу завжди є складним завданням, оскільки мають значний вплив на економіку та населення. Україна, яка веде активну боротьбу проти російської агресії, також зіткнулася з необхідністю впровадження податкових реформ для забезпечення фінансової стабільності та підтримки суспільства. Важливо наголосити, що ефективність податкових реформ у воєнний час оцінюється в довгостроковій перспективі. З'ясовано, що запроваджені податкові рішення під час війни мають як позитивні, так і негативні наслідки, і їхній вплив важко оцінити наперед. Тому необхідно постійно аналізувати, оцінювати та коригувати податкові реформи відповідно до поточних реалій та умов сьогодення.

Ключові слова: оподаткування, податкова реформа, податкові виклики, податкові зміни під час війни, соціальні та економічні наслідки

ВСТУП

Після вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 р. Україна почала відчувати серйозні наслідки, які призвели до глибокого економічного спаду. Ділова активність в різних регіонах стала вкрай ускладненою, а в деяких випадках зовсім зупинилась. Уряд відповів на цей виклик шляхом впровадження нових податкових реформ з метою підтримки економіки та запобігання паніці серед підприємців.

Лібералізацію системи оподаткування під час конфлікту запроваджено як необхідний антикризовий захід. Зниження ставок акцизного податку, ПДВ, введення єдиного податку (ЄП) на рівні 2 % для практично всіх підприємств, полегшення адміністративного тиску на платників, дерегуляція сфери підприємництва та полегшення податкового контролю допомогли бізнесу подолати кризу. Ці заходи дали змогу компаніям зосередитися на власній діяльності, розвитку нових можливостей для відновлення виробництва та розширення продукції замість витрат на пошук ресурсів і вирішення податкових питань.

Проте важливо зрозуміти, що ці зміни є тимчасовими і антикризовими заходами, ефективними на короткий термін. Після завершення війни та стабілізації ситуації вони можуть стати непродуктивними та навіть шкідливими для бюджету та сталого економічного розвитку.

Так, після відновлення ділової активності та зниження безробіття держава повинна повернутися до сталої системи оподаткування. Законодавчі акти, спрямовані на зменшення податків, прийнято для подолання шоку від вторгнення, але час показав, що податкові пільги суттєво зменшують доходи бюджету і не завжди є вирішальним фактором для виживання підприємств.

МЕТА роботи – дослідження ефективності податкових реформ, запроваджених під час воєнного стану, аналіз соціальних та економічних наслідків.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічні основи дослідження базуються на застосуванні науково-емпіричних методів: збору, аналізу та порівняння інформації, а також на застосуванні комплексних методів: аналізу, синтезу й узагальнення даних. У статті велику увагу приділено аналізу нормативно-правової бази України, зокрема Податкового кодексу та інших відповідних законів, а також оцінюванню впливу проведених податкових реформ. Дослідження охоплює різноманітні методи, які ґрунтуються на якісному та кількісному аналізі, спрямованому на розгляд економічних та соціальних аспектів змін, внесених в період війни. Застосування таких наукових підходів та емпіричних методів дає змогу системно вивчати вплив податкових реформ на різні галузі економіки та соціальної сфери, а також з'ясувати їхній вплив на економічний рівень держави та соціальну стабільність суспільства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Оподаткування має значний вплив на фінансову стабільність країни та сприяє розвитку фінансової системи. Військове вторгнення рф в Україну 24 лютого 2022 р. призвело до безповоротних втрат серед населення, окупації територій, руйнування інфраструктури, культурної спадщини, житлового сектору, доріг, а також масової міграції населення за кордон. Ця ситуація спричинила низку негативних наслідків для української економіки, включаючи зростання індексу споживчих цін, зменшення обсягів експорту та імпорту, порушення ланцюгів поставок та скорочення ВВП країни. Крім того, негативні фактори супроводжуються великими витратами бюджету держави на соціальну допомогу, відновлення та реконструкцію зруйнованих об'єктів інфраструктури, надання матеріальної підтримки військовослужбовцям. Навіть за істотної підтримки зі сторони країн ЄС та світу такі значущі витрати не може бути повністю компенсовано. У зв'язку з цим Україні необхідно знайти

внутрішні джерела поповнення бюджету. Одним із таких можливих джерел є податкові надходження від бізнесу.

Україна під час воєнного стану зіштовхнулася з багатьма викликами, які вимагали ефективного та швидкого впровадження змін в податковій реформі. Війна

привела до нестабільності в економіці, і влада мусила адаптувати Податковий кодекс та систему адміністрування податків до складних умов, які б підтримували бюджет країни. Виклики та загрози мали б серйозні економічні та соціальні наслідки для країни (табл. 1).

Таблиця 1 – Податкові виклики в умовах війни, що постали перед Україною (власна розробка авторів)

Податкові виклики в умовах війни	
Економічні наслідки	Соціальні наслідки
Збільшення фінансового навантаження на населення та бізнес через необхідність зборів для фінансування військових операцій	Фінансовий стрес та невпевненість у майбутньому серед населення
Зниження економічної активності та втрати робочих місць через війну, що призвели до зниження ВВП та загрози економічній стабільності	Втрата робочих місць та зменшення рівня життя багатьох громадян
Зменшення інвестицій та зовнішнього капіталу внаслідок нестабільності, що призвело до гальмування розвитку підприємства та економіки	Загроза соціальній стабільності через неспокій та невдоволеність населення у зв'язку з економічними проблемами
Зменшення обсягів податкових надходжень до бюджету через зменшення активності бізнесу та зменшення обсягу оборотів	Зростання безробіття та соціальних нерівностей внаслідок втрати робочих місць та скорочення економічних можливостей для громадян
Зростання державного боргу через потребу в додатковому фінансуванні для забезпечення військових потреб та відновлення інфраструктури	Загострення питань міграції, оскільки деякі громадяни шукали можливість економічного виживання за кордоном внаслідок війни та існуючої нестабільності у країні

В умовах воєнних подій Верховна Рада України (ВРУ) активно вносить зміни до податкового законодавства з метою адаптації його до нових реалій. Зміни торкнулись багатьох важливих аспектів, які мають економічні та соціальні наслідки (рис. 1).

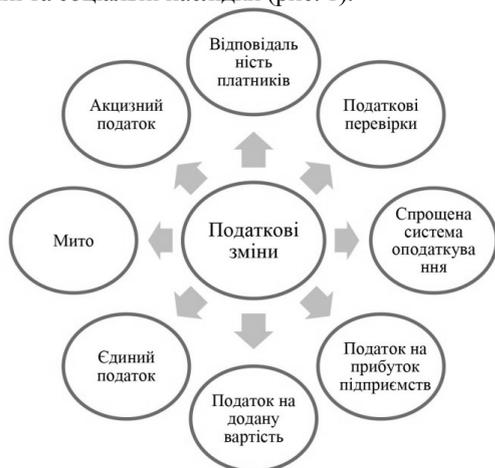

Рис. 1 Основні напрями податкових змін під час війни (узагальнено авторами на основі [1-11])

Зміни у системі оподаткування. Вже з березня 2022 р. прийнято важливий закон стосовно змін у системі оподаткування в умовах воєнного стану [1]. Саме тоді ухвалено рішення про введення суттєвих податкових пільг та внесення змін до термінів подання звітності відповідно до податкового законодавства. У документі передбачено відстрочення строків сплати податків та подання звітності, встановлення мораторію на проведення податкових перевірок та звільнення від відповідальності тих, хто не міг вчасно виконати податкові зобов'язання.

Отже, в перші дні дії воєнного стану ВРУ прийняла рішення, спрямовані на полегшення впливу на бізнес та підприємців у цих умовах.

Зараз ВРУ планує повернення податкових перевірок з 1 грудня 2023 р., що закріплено відповідним законо-

проектом. Проте звужено коло об'єктів нагляду, які будуть перевірятися. Під податковим наглядом залишились підприємства з реалізації підакцизної продукції, гральний бізнес та фінансові установи. Мораторій на перевірку фізичних осіб-підприємців (ФОП) першої та другої груп залишився до 1 серпня 2024 р. [2].

Крім того, слід зауважити, що сьогодні платник податку без притягнення до відповідальності за це може погасити свої податкові зобов'язання перед державною не згідно з графіком податкового календаря, а у термін не пізніше пів року після припинення чи скасування дії воєнного стану.

Однією з обговорюваних змін у податковому законодавстві стало введення можливості для практично всіх підприємств з оборотом до 10 млрд грн перейти на спрощену систему оподаткування, де ставка податку становить 2 % від обороту, замість оподаткування прибутку та ПДВ [3]. Ця ініціатива знизила податкові платежі, навіть коли підприємства не мали фактичних прибутків, оскільки ті, що зазнали збитків, вже й так не сплачували податок на прибуток підприємств. Як наслідок, розповсюдження спрощеної системи на всі компанії на довгостроковий період могло бути шкідливим і для бюджету держави, і для розвитку вітчизняного бізнесу. Далеко не всі підприємства були в змозі перейти на 2 %-ву систему, оскільки це призвело б до втрати податкового кредиту. У результаті імпортери одержали відчутну перевагу від нової системи, зупинивши сплату ПДВ, тоді як внутрішні виробники продовжували сплачувати його. Як наслідок, ця система знизила конкурентоспроможність українських компаній.

Зміни для ФОП. ФОПи також мали змогу скористатись пільговими 2 %, про які згадано вище. До того ж незадовго до початку повномасштабної війни держава прийняла ще більше важливих рішень, якими значно знижено податковий тиск на підприємців. ФОПів (перша та друга групи) звільнено від обов'язкової сплати ЄП з квітня 2022 р. та відповідно вони не мали обов'язку подавати декларацію стосовно ЄП. Проте з 1 серпня

2023 р. цю опцію скасовано [4]. Такі урядові пом'якшення, хоч і не на довгостроковий термін, надали значної підтримки підприємцям, зменшили їх фінансове навантаження та допомогли «вижити» в умовах війни.

Податкові пільги. У зв'язку з війною та спробами уряду обмежити ціни на паливо в Україні виникла загроза дефіциту пального. Певний час паливо продавалося лише за талонами, які могли придбати підприємства. Пізніше уряд дозволив включати в ціну пального витрати на доставку, а також 15 березня 2022 р. парламент знизив ставку ПДВ на паливо з 20 % до 7 %, а акцизний податок на паливо знижено до нуля [3]. Крім того, Кабінет Міністрів дозволив обіг пального, що відповідає класам «Євро 3» та «Євро 4» (раніше дозвіл був лише на паливо класу «Євро 5»), що дало можливість залучити додаткові ресурси для потреб Збройних Сил України (ЗСУ). З 1 липня 2023 р. в Україні відновлено ПДВ у розмірі 20 % та акцизний податок на всі види палива, що спричинило масове незадоволення, оскільки цей період збігся з початком збору врожаю та підвищенням попитом на паливні матеріали серед вітчизняних аграріїв [5].

Важливі зміни запроваджено стосовно скасування ПДВ та ввізного мита [6]. Попри те, що ця норма вже не діє, вважаємо таке податкове рішення неефективним. Коли восени 2022 р. Україна мала потребу в значному обсягу імпортованих товарів і послуг, для військової допомоги зокрема, велика кількість організацій та компаній заморозили свою діяльність. Тоді ввезені товари робили значну конкуренцію вітчизняним, у зв'язку з чим торговельний баланс нашої держави був дефіцитним, а попит на валюту тільки зростає.

Червень 2022 р. відзначився змінами з надання пільг для індустріальних парків, які будуть діяти впродовж десятирічного терміну [7]. Так, ці пом'якшення передбачали звільнення від податку на прибуток, ПДВ та ввізного мита. Отримати цю пільгу можна було тільки тоді, якщо грошові кошти буде спрямовано на розвиток підприємства. Крім того, для місцевих податків встановлено пільгові ставки органами самоврядування, якими могли скористатися учасники індустріальних парків. Доцільність такого податкового рішення не зовсім підтверджується з огляду на те, що встановлені пільги не мають ефективного впливу на розвиток відповідних галузей. До того ж податкові надходження не окупаються, і, як результат, – не завжди вдалий перерозподіл ресурсів. Зважаючи на це, дерегуляція економічної ланки, а також пом'якшення адміністрування податків будуть більш дієвими рішеннями.

Інші податкові зміни. В перший день війни держава затвердила перелік товарів, які відносяться до категорії критичного імпорту [8]. Таке рішення мало запобігти відтоку валютного обігу за кордон, адже імпорт всіх інших товарів, які не зазначено в цьому переліку, було заборонено. Цей список поступово оновлювався та розширювався, у результаті чого почав втрачати свою практичну цінність. Тому в липні 2022 р. його скасували і повернули податки на ввезені товари [9]. Нині певні обмеження на імпорт залишилися, проте вони стосуються імпорту послуг, адже факт надання послуги перевірити набагато складніше, аніж факт ввезення товару.

Благодійна допомога та підтримка ЗСУ. 15 березня 2022 р. відповідно до рішення парламенту отримано дозвіл на податкові пільги організації, які надають бла-

годійну допомогу під час війни [3]. Згідно з цим рішенням паливо, а також гуманітарна допомога, що передано ЗСУ або Територіальній обороні, не підлягають оподаткуванню ПДВ. Благодійна допомога, спрямована на підтримку учасників бойових дій, осіб, які проживають на територіях, що перебувають під впливом бойових дій, вимушених переселенців та загалом тих, хто постраждав від російської агресії, не підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб і військовим збором. Також надано можливість отримувати податкову знижку в обсязі благодійної допомоги на суму не більше 16 % річного доходу (порівняно з 4 % раніше) та віднесення благодійної допомоги до витрат у 2022 р.

З вересня 2022 р. вступили в дію нові зміни до законодавства, які звільняють від оподаткування благодійну допомогу, сплачену на користь членів сімей поранених та загиблих учасників бойових дій [10-11]. Також визначено перелік послуг і коштів, які не підлягають оподаткуванню доходу волонтерів чи учасників неурядових організацій, якщо вони отримані від таких організацій (це стосується коштів, наданих благодійними організаціями, громадськими об'єднаннями, включеними до Реєстру неприбуткових установ та організацій, а також всеукраїнських громадських об'єднань осіб з інвалідністю та їх спілок платникам податку – учасникам конгресів та іншим).

У лютому 2023 р. здійснено важливі урядові кроки, які становили значне підґрунтя для забезпечення ЗСУ в тяжких умовах війни. Так, звільнено від оподаткування ПДВ безпілотні літальні апарати, колімакторні приціли, прилади нічного бачення.

Додатково встановлено звільнення від сплати ввізних мит на період введеного воєнного стану і щонайменше три роки після його припинення або скасування для товарів оборонного призначення. Йдеться про автомобілі спеціального призначення, радіолокаційні станції та мобільні ремонтні майстерні, які застосовуються у військових цілях.

До того ж уряд спростив порядок імпорту дронів та товарів військового призначення. Це рішення сприяло оперативному забезпеченню ЗСУ необхідними для протидії російській агресії приладами та технікою. Так, зміни до законодавства дали поштовх для розвитку вітчизняного виробництва оборонної продукції.

Отже, податкові реформи, запроваджені за час війни, були суттєвими. Їх вплив відзначився на всіх сферах соціально-економічного життя населення. Війна триває, а це означає, що держава має бути ефективним інструментом регулювання податкових відносин між підприємством та урядом. Прийняття економічно доцільних рішень, орієнтованих на потреби населення та тяжкі реалії, допоможуть країні втримати економіку, знизити державний борг та забезпечити стабільність та впевненість для громадян.

ВИСНОВКИ

Отже, аналіз податкових реформ, проведених під час війни, показав, що уряд зробив важливі кроки для підтримки бізнесу. Зокрема, здійснено зміни в системі оподаткування, які стосувались як фізичних, так і юридичних осіб. Запроваджено податкові пільги стосовно таких податків, як ЄП, ПДВ, податок на прибуток підприємств, мито та акцизний податок. Державою також

пом'якшено процедуру оподаткування благодійної допомоги та підтримки ЗСУ. Всі ці рішення мали як позитивні, так і негативні наслідки. Оцінювання впроваджених реформ орієнтоване на здійснення в довгостроковій перспективі, адже в умовах воєнного стану їх вплив оцінити можливо тільки на короткий термін.

Подальший аналіз податкової системи України та імplementованих реформ є обов'язковим, адже умови сьогодення та затяжна війна можуть мати вирішальний вплив як на економічну систему України, так і на благополуччя населення.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 № 2118-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022.
2. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок: Проект Закону України від 06.09.2023 № 10016. *Відомості Верховної Ради України*. 2023.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Закон України від 30.06.2023 № 3219-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023.
5. Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 21.09.2022 № 2618-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні. : Закон України від 21.06.2022 № 2330-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 №153. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-perelik-tovariv-kritichnogo-importu-153-240222>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 07 липня 2022 р. № 761. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrainy-vid-24-liutoho-2022-r-153-t70722>
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо звільнення від оподаткування благодійної допомоги, виплаченої на користь членів сімей поранених та загинувших учасників бойових дій під час участі у відсічі збройній агресії та забезпеченні національної безпеки України: Закон України від 15.08.2022 № 2516-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022.
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України: Закон України від 15.08.2022 № 2520-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022.

References

1. On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the specifics of taxation and reporting during the period of martial law: Law of Ukraine dated March 03, 2022 № 2118-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022 (in Ukrainian).
2. Draft Law on Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the cancellation of the moratorium on tax audits: Draft Law of Ukraine dated September 6, 2023 № 10016. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2023 (in Ukrainian).
3. On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the effect of norms during the period of martial law: Law of Ukraine dated March 15, 2022 № 2120-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022 (in Ukrainian).
4. On amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the peculiarities of taxation during the period of martial law: Law of Ukraine dated June 30, 2023 № 3219-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2023 (in Ukrainian).
5. On amendments to Chapter XX "Transitional Provisions" of the Tax Code of Ukraine regarding excise tax rates for the period of the legal regime of martial law, state of emergency: Law of Ukraine dated September 21, 2022 № 2618-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2023 (in Ukrainian).
6. On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the improvement of legislation for the period of martial law: Law of Ukraine dated March 24, 2022 № 2142-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022 (in Ukrainian).
7. On making changes to the Tax Code of Ukraine regarding the creation of favorable conditions for the operation of industrial parks in Ukraine: Law of Ukraine dated June 21, 2022 № 2330-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022 (in Ukrainian).
8. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 24, 2022 № 153. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-perelik-tovariv-kritichnogo-importu-153-240222> (in Ukrainian).
9. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 7, 2022 № 761. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrainy-vid-24-liutoho-2022-r-153-t70722> (in Ukrainian).
10. On amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the exemption from taxation of charitable assistance paid to the benefit of family members of wounded and dead combatants during participation in repelling armed aggression and ensuring the national security of Ukraine: Law of Ukraine dated 15.08.2022 № 2516-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022 (in Ukrainian).
11. On making changes to the Tax Code of Ukraine regarding the promotion of the development of volunteer activities and activities of non-profit institutions and organizations in the conditions of armed aggression of the Russian Federation against Ukraine: Law of Ukraine dated 15.08.2022 № 2520-IX. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022 (in Ukrainian).

Alla SLAVKOVA

PhD in Economics, Associate Professor of department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8337-8679>

e-mail: slavkova.a@kneu.edu.ua

Hanna KOLOMIETS

PhD in Economics, Associate Professor of department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2421-6773>

e-mail: kolomiets.hanna@kneu.edu.ua

TAX REFORMS DURING THE WAR: ANALYSIS OF SOCIAL AND ECONOMIC CONSEQUENCES

Introduction. The taxation system in any country plays an important role in regulating economic processes and ensuring the financial stability of the state. In periods of wars and global crises, such a system becomes especially important, as taxes are one of the main sources of revenue for the budget and can significantly affect the economic situation of the country. Implementing effective tax reforms in wartime is always a difficult task. Ukraine, which is actively fighting against Russian aggression, also faced the need to implement tax reforms to ensure financial stability and support society. In these conditions, guided by the needs of the country, the Ukrainian authorities made significant changes to the taxation system. Before the introduction of tax reforms, Ukraine faced a number of serious challenges. The invasion of Russia in 2022 was accompanied by irreparable damage, occupation of territories, destruction of infrastructure, mass migration of the population and great social and economic difficulties. The war not only led to a humanitarian crisis, but also seriously undermined the financial stability of the state. Before the start of the conflict, the Ukrainian economy was already under internal stress, and military actions limited the country's ability to function normally and sustain economic growth.

The purpose of the paper is to study the effectiveness of tax reforms introduced during martial law, to analyze the social and economic consequences.

Results. To ensure financial stability in wartime conditions and overcome economic difficulties, the authorities adopted a number of measures aimed at reducing the tax burden on business and entrepreneurs. One of the key reforms was the introduction of a simplified taxation system for enterprises with a small turnover, where the tax rate was only 2% of turnover. This decision made taxation more transparent and simple for entrepreneurs, and also allowed to reduce tax payments, even in the absence of actual profit. Tax incentives have been introduced for taxes such as flat tax, value added tax, income tax, customs duty and excise duty. The state also eased the procedure for taxing charitable assistance and support for the Armed Forces of Ukraine.

Conclusion. All these tax decisions had both positive and negative economic and social consequences. It is important to emphasize that the effectiveness of wartime tax reforms is evaluated in the long term, and their impact can be difficult to estimate in advance. Therefore, it is necessary to constantly analyze, evaluate and adjust according to the current realities and conditions of today.

Keywords: taxation, tax reform, tax challenges, tax changes during the war, social and economic consequences